

مرور فصل ۴

الگوی تقسیم و حل را به خاطر بیاورید که برای merge sort استفاده کردیم:

- تقسیم: مسئله را به یک یا چند زیرمسئله که نمونه‌های کوچکتری از مسئله اصلی هستند، تقسیم کنید.
  - حل: زیرمسئله‌ها را به روش بازگشتی حل کنید.
  - به زیرمسئله به اندازه کافی کوچک باشد، که بتوان به آسانی و بطور مستقیم آن را حل کرد، حالت پایه (Base case) گفته می‌شود.
  - ترکیب: راه حل‌های زیرمسئله‌ها را برای تشکیل راه حل مسئله اصلی (در صورت نیاز) ترکیب کنید.
- در این فصل، ما به دو الگوریتم برای ضرب ماتریس‌های مربعی بر اساس تقسیم و حل نگاه می‌کنیم.

تحلیل الگوریتم‌های تقسیم و حل

از یک رابطه بازگشتی برای مشخص کردن زمان اجرای یک الگوریتم تقسیم و حل استفاده کنید. که حل آن رابطه بازگشتی به ما زمان اجرای مجانبی را می‌دهد. رابطه بازگشتی () که برای توصیف پیچیدگی کاربرد دارد، بر حسب موارد زیر تعریف می‌شود:

- یک یا چند base case
- و فراخوانی دوباره خود، البته با آرگومان‌های کوچکتر.

بنابراین، یک رابطه بازگشتی در حقیقت یک تابع است، که از صفر، یک و یا چند تابع دیگر تشکیل شده است. اگر رابطه بازگشتی تنها از یک تابع تشکیل شده باشد به آن خوش تعریف گفته می‌شود. در غیر این صورت رابطه خوش تعریف نخواهد بود.

روابط بازگشتی الگوریتمی

ما به روابط بازگشتی که زمان اجرای الگوریتم‌ها را توصیف می‌کنند، علاقه‌مندیم و آنها را الگوریتمی می‌نامیم. یک رابطه بازگشتی algorithmic است اگر برای هر ثابت آستانه به اندازه کافی بزرگ ($n_0 > 0$) موارد زیر را داشته باشیم:

۱. برای همه $n < n_0$ ، داشته باشیم $T(n) = \Theta(1)$. [می‌توان زمان اجرا را برای اندازه‌های کوچک مسئله ثابت در نظر گرفت.]
۲. برای همه $n \geq n_0$ ، هر مسیر بازگشت به یک حالت پایه base case تعریف شده، و با تعداد محدودی از فراخوانی‌های بازگشتی خاتمه می‌یابد. [بطور ساده: الگوریتم بازگشتی خاتمه پذیر باشد.]

نمونه‌هایی از روابط بازگشتی ناشی از الگوریتم‌های تقسیم و حل

- ضرب ماتریس $n \times n$ با تقسیم به ۸ زیرمسئله اندازه $n/2 \times n/2$

$$T(n) = 8T(n/2) + \Theta(1)$$

راه حل:

$$T(n) = \Theta(n^3)$$

- الگوریتم استراسن برای ضرب ماتریس $n \times n$ با تقسیم به ۷ زیرمسئله اندازه $n/2 \times n/2$

$$T(n) = 7T(n/2) + \Theta(1)$$

راه حل:

$$T(n) = \Theta(n^{\lg 7}) = O(n^{2.81})$$

- الگوریتمی که یک مسئله به اندازه n را به یک زیرمسئله اندازه $n/3$ و یک زیرمسئله دیگر به اندازه $2n/3$ تقسیم می‌کند، با زمان $\Theta(n)$ برای تقسیم و ترکیب:

$$T(n) = T(n/3) + T(2n/3) + \Theta(n)$$

راه حل:

$$T(n) = \Theta(n \lg n)$$

- الگوریتمی که یک به مسئله اندازه n را به یک زیرمسئله اندازه $n/5$ و دیگری اندازه $7n/10$ تقسیم می‌کند، با زمان $\Theta(n)$ برای تقسیم و ترکیب:

$$T(n) = T(n/5) + T(7n/10) + \Theta(n)$$

راه حل:

$$T(n) = \Theta(n)$$

- زیرمسئله‌ها همیشه نباید کسری ثابتی از اندازه مسئله اصلی باشند. مثال: جستجوی خطی بازگشتی یک زیرمسئله ایجاد می‌کند، که زیرمسئله یک عنصر کمتر از مسئله اصلی دارد. زمان تقسیم و ترکیب $\Theta(1)$ است، که می‌دهد

$$T(n) = T(n - 1) + \Theta(1)$$

راه حل:

$$T(n) = \Theta(n)$$

روش‌های حل روابط بازگشتی

این فصل شامل چهار روش برای حل روابط بازگشتی است. هر یک کران‌های مجانبی را برای مات فراهم می‌کنند.

- روش جایگزینی: ابتدا راه حل را حدس بزنید، سپس از استقراب برای اثبات درستی آن استفاده کنید.
- روش درخت بازگشتی: یک درخت بازگشتی رسم کنید، هزینه‌ها را در هر سطح تعیین کنید و آنها را جمع بزنید. برای ایجاد حدس برای روش جایگزینی مفید است.
- روش اصلی Master method: یک روش برای روابط بازگشتی به شکل $T(n) = aT(n/b) + f(n)$ ، که در آن $a > 1$ و $b > 1$ ثابت هستند، تحت شرایط خاصی نیاز به حفظ کردن سه حالت دارد، اما برای بسیاری از الگوریتم‌های تقسیم و حل اعمال می‌شود.

مسئله ضرب ماتریس‌های مربعی

ورودی : سه ماتریس $n \times n$ (مربعی)، $C = (c_{ij})$, $B = (b_{ij})$, $A = (a_{ij})$

نتیجه(خروجی) : حاصلضرب ماتریس $B \cdot A$ در ماتریس C قرار می‌گیرد

به طوری که

$$c_{ij} = c_{ij} + \sum_{k=1}^n a_{ik} \cdot b_{kj} \quad \text{برای } i, j = 1, 2, \dots, n.$$

تمام درایه‌های C را از قبل صفر کنید.

روش مستقیم

MATRIX-MULTIPLY(A, B, C, n)

```

for  $i = 1$  TO  $n$  do
  for  $j = 1$  to  $n$  do
    for  $k = 1$  to  $n$  do
       $c_{ij} = c_{ij} + a_{ik} \cdot b_{kj}$ 
    end for
  end for
end for

```

پیچیدگی زمانی این روش حل $\Theta(n^3)$ است.

یک الگوریتم تقسیم و حل برای مسئله ماتریس‌های مربعی

برای سادگی، فرض کنید C با صفر مقداردهی اولیه شده است، بنابراین $C = A \cdot B$ محاسبه می‌شود.

اگر $n > 1$, هر یک از C, B, A را به چهار ماتریس $n/2 \times n/2$ تقسیم کنید:

$$A = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} \\ A_{21} & A_{22} \end{pmatrix}, \quad B = \begin{pmatrix} B_{11} & B_{12} \\ B_{21} & B_{22} \end{pmatrix}, \quad C = \begin{pmatrix} C_{11} & C_{12} \\ C_{21} & C_{22} \end{pmatrix}.$$

نوشتند

$$C = A \cdot B$$

به صورت:

$$\begin{pmatrix} C_{11} & C_{12} \\ C_{21} & C_{22} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} \\ A_{21} & A_{22} \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} B_{11} & B_{12} \\ B_{21} & B_{22} \end{pmatrix},$$

چهار معادله زیر را می‌دهد:

$$\begin{aligned}C_{11} &= A_{11} \cdot B_{11} + A_{12} \cdot B_{21}, \\C_{12} &= A_{11} \cdot B_{12} + A_{12} \cdot B_{22}, \\C_{21} &= A_{21} \cdot B_{11} + A_{22} \cdot B_{21}, \\C_{22} &= A_{21} \cdot B_{12} + A_{22} \cdot B_{22}.\end{aligned}$$

هر یک از این معادلات دو ماتریس $n/2 \times n/2$ را ضرب می‌کنند و سپس حاصلضرب‌های $n/2 \times n/2$ آنها را جمع می‌کنند. فرض کنید n توان دقیقی از ۲ است، بنابراین ابعاد زیرماتریس‌ها همیشه صحیح هستند. از این معادلات برای به دست آوردن یک الگوریتم تقسیم و حل استفاده کنید:

MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE(A, B, C, n)

```
if  $n == 1$  then
    // Base case.
     $c_{11} = c_{11} + a_{11} \cdot b_{11}$ 
    return
end if
// Divide.
//partition  $A, B$ , and  $C$  into  $n/2 \times n/2$  submatrices
//  $A_{11}, A_{12}, A_{21}, A_{22}; B_{11}, B_{12}, B_{21}, B_{22};$ 
//and  $C_{11}, C_{12}, C_{21}, C_{22}$ ; respectively
// Conquer.
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{11}, B_{11}, C_{11}, n/2$ )
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{11}, B_{12}, C_{12}, n/2$ )
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{21}, B_{11}, C_{21}, n/2$ )
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{21}, B_{12}, C_{22}, n/2$ )
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{12}, B_{21}, C_{11}, n/2$ )
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{12}, B_{22}, C_{12}, n/2$ )
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{22}, B_{21}, C_{21}, n/2$ )
MATRIX-MULTIPLY-RECURSIVE( $A_{22}, B_{22}, C_{22}, n/2$ )
```

[کتاب به طور خلاصه در مورد چگونگی اجتناب از کپی کردن درایه‌ها هنگام تقسیم ماتریس‌ها بحث می‌کند. می‌توان ماتریس‌ها را بدون کپی کردن درایه‌ها با استفاده از محاسبات اندیس تقسیم کرد. یک زیرماتریس را با محدوده‌ای از ردیف‌ها و ستون‌های ماتریس اصلی شناسایی کنید. در نهایت یت زیرماتریس را متفاوت از نحوه نمایش ماتریس اصلی نمایش می‌دهید. مزیت اجتناب از کپی کردن این است که تقسیم فقط زمان ثابت می‌گیرد، به جای $\Theta(n^2)$ زمان. نتیجه تحلیل مجذبی تغییر نمی‌کند، اما استفاده از محاسبات اندیس برای اجتناب از کپی کردن عوامل ثابت بهتری می‌دهد]

تحلیل پیچیدگی الگوریتم ضرب ماتریس‌های مربعی با روش تقسیم و حل

فرض کنید $T(n)$ زمان ضرب دو ماتریس $n \times n$ باشد. ما باید دو حالت را بررسی کنیم. این دو حالت عبارتند از حالت پایه و برای حالت $n > n_0$ که بازگشت اتفاق می‌افتد.

- در حالت پایه یک ضرب اسکالار انجام می‌شود پس زمان مورد نیاز $\Theta(1)$ است
- حالت بازگشتی $(n > 1)$
  - تقسیم کردن زمان $\Theta(1)$ را به خود اختصاص می‌دهد، البته با استفاده از محاسبات اندیس. [در غیر این صورت، $\Theta(n^2)$ زمان.]
  - حل کردن ۸ فراخوانی بازگشتی انجام می‌دهد، هر یک ماتریس‌های $n/2 \times n/2$ را ضرب می‌کنند $\Rightarrow 8T(n/2)$
  - هیچ مرحله ترکیبی وجود ندارد، زیرا C در جا به روزرسانی می‌شود.
- رابطه بازگشتی (حذف base case) بصورت زیر بدست خواهد آمد
$$T(n) = 8T(n/2) + \Theta(1)$$
می‌توان از روش اصلی استفاده کرد تا نشان دهیم که راه حل $\Theta(n^3)$ است.
- واضح است که این زمان بهترین زمان ممکن نیست

نکته (بررسی ظاهر درخت بازگشتی حاصل از این الگوریتم) : این رابطه بازگشتی را با رابطه بازگشتی merge-
sort مقایسه کنید. اگر درخت‌های بازگشتی را رسم کنیم، ضریب ۲ در رابطه بازگشتی
merge-sort می‌گوید که هر گره غیربرگ ۲ فرزند دارد. اما ضریب ۸ در رابطه بازگشتی برای-
Matrix-Multiply-Recursive می‌گوید که هر گره غیربرگ ۸ فرزند دارد. یک درخت با شاخه‌های زیاد و با برگ‌های بسیار بیشتر به دست می‌آید،
حتی اگر گره‌های داخلی هزینه کمتری داشته باشند.

الگوریتم استراسن

ایده اصلی: سعی می‌شود درخت بازگشت انبوهی کمتری داشته باشد.

این روش فقط ۷ ضرب بازگشتی ماتریس‌های $n/2 \times n/2$ را انجام می‌دهد، نه ۸. هزینه چند جمع/تفريق ماتریس‌های $n/2 \times n/2$ است.

یعنی تلاش می‌شود از تعداد ضرب‌ها کاسته شود و به جای آنها از جمع و تفریق استفاده کنیم

از آنجا که تفریق یک "جمع با علامت منفی" است، فقط به همه جمع‌ها و تفریق‌ها به عنوان جمع اشاره می‌کنیم.

مثال: با داشتن x و y , می‌خواهیم $x^2 - y^2$ را محاسبه کنیم. روش معمولی از ۲ ضرب و یک تفریق استفاده می‌کند. اما مشاهده کنید:

$$x^2 - y^2 = x^2 - xy + xy - y^2 = x(x - y) + y(x - y) = (x + y)(x - y),$$

بنابراین به قیمت یک جمع اضافی، می‌توان با فقط ۱ ضرب انجام داد. اگر x, y اسکالار باشند مهم نیست، اما اگر ماتریس باشند می‌تواند تفاوت ایجاد کند.

الگوریتم:

۱. زمانی که $n = 1$ است حالت پایه رخ می‌دهد
۲. وقتی $1 < n$, همانند روش بازگشتی، هر یک از ماتریس‌ها را به چهار زیرماتریس $n/2 \times n/2$ تقسیم کنید. زمان: $\Theta(1)$, با استفاده از محاسبات اندیس.
۳. ۱۰ ماتریس $S_1, S_2, \dots, S_{10}$ ایجاد کنید. هر یک $n/2 \times n/2$ است و جمع یا تفاوت دو ماتریس ایجاد شده در مرحله قبل است. زمان: $\Theta(n^2)$ برای ایجاد همه ۱۰ ماتریس.
۴. ۷ ماتریس $P_1, P_2, \dots, P_7$ ایجاد کنید و درایه‌های آنها را صفر کنید، هر یک $n/2 \times n/2$. زمان: $\Theta(n^2)$.
۵. با استفاده از زیرماتریس‌های A و B و ماتریس‌های $P_1, P_2, \dots, P_7, S_1, S_2, \dots, S_{10}$ را به صورت بازگشتی محاسبه کنید. زمان: $7T(n/2)$.
۶. چهار زیرماتریس $C_{22}, C_{11}, C_{12}, C_{21}$ را با جمع و تفریق ترکیبات مختلف P_i به روزرسانی کنید. زمان: $\Theta(n^2)$.

تحلیل

رابطه بازگشتی $T(n) = \Theta(n^{\lg 7})$ خواهد بود. با روش اصلی، رامحل $T(n) = 7T(n/2) + \Theta(n^2)$ است. از آنجا که $O(n^{2.81}) < 7^{\lg 7} < 2.81\Theta(n^3)$ - time است، که از روش‌های $\Theta(n^3)$ - بهتر است.

جزئیات

مرحله ۲: ایجاد ۱۰ ماتریس

$$\begin{aligned} S_1 &= B_{12} - B_{22}, \\ S_2 &= A_{11} + A_{12}, \\ S_3 &= A_{21} + A_{22}, \\ S_4 &= B_{21} - B_{11}, \\ S_5 &= A_{11} + A_{22}, \\ S_6 &= B_{11} + B_{22}, \\ S_7 &= A_{12} - A_{22}, \\ S_8 &= B_{21} + B_{22}, \\ S_9 &= A_{11} - A_{21}, \\ S_{10} &= B_{11} + B_{12}. \end{aligned}$$

جمع یا تفریق ماتریس‌های $n/2 \times n/2$ ۱۰ بار $\Rightarrow$ زمان $\Theta(n^2)$ است.
مرحله ۴: محاسبه ۷ ماتریس

$$\begin{aligned} P_1 &= A_{11} \cdot S_1 = A_{11} \cdot B_{12} - A_{11} \cdot B_{22}, \\ P_2 &= S_2 \cdot B_{22} = A_{11} \cdot B_{22} + A_{12} \cdot B_{22}, \\ P_3 &= S_3 \cdot B_{11} = A_{21} \cdot B_{11} + A_{22} \cdot B_{11}, \\ P_4 &= A_{22} \cdot S_4 = A_{22} \cdot B_{21} - A_{22} \cdot B_{11}, \\ P_5 &= S_5 \cdot S_6 = A_{11} \cdot B_{11} + A_{11} \cdot B_{22} + A_{22} \cdot B_{11} + A_{22} \cdot B_{22}, \\ P_6 &= S_7 \cdot S_8 = A_{12} \cdot B_{21} + A_{12} \cdot B_{22} - A_{22} \cdot B_{21} - A_{22} \cdot B_{22}, \\ P_7 &= S_9 \cdot S_{10} = A_{11} \cdot B_{11} + A_{11} \cdot B_{12} - A_{21} \cdot B_{11} - A_{21} \cdot B_{12}. \end{aligned}$$

تنها ضرب‌های مورد نیاز در ستون وسط هستند؛ ستون سمت راست فقط حاصلضرب‌ها را بر حسب زیرماتریس‌های اصلی A و B نشان می‌دهد.
مرحله ۵: جمع و تفریق P_i برای ساخت زیرماتریس‌های C :

$$\begin{aligned} C_{11} &= P_5 + P_4 - P_2 + P_6, \\ C_{12} &= P_1 + P_2, \\ C_{21} &= P_3 + P_4, \\ C_{22} &= P_5 + P_1 - P_3 - P_7. \end{aligned}$$

نکات نظری و عملی

الگوریتم استراسن اولین الگوریتمی بود که از زمان $\Theta(n^3)$ بهتر شد، اما از نظر مجانبی سریع‌ترین الگوریتم شناخته شده نیست. یک روش توسط کاپرس‌میث و وینوگراد در زمان $O(n^{2.376})$ اجرا می‌شود. بهترین کران مجانبی فعلی (عملی نیست) $O(n^{2.37286})$ است.

مسائل عملی علیه الگوریتم استراسن:

- ضریب ثابت بالاتر از روش معمولی (n^3) دارد.
- برای ماتریس‌های پراکنده خوب نیست.
- از نظر عددی پایدار نیست: خطاهای بزرگتری نسبت به روش معمولی جمع می‌شوند.
- زیرماتریس‌ها فضا مصرف می‌کنند، به ویژه اگر کپی شوند.

مشکل پایداری عددی به اندازه گذشته بد نیست. و می‌توان از محاسبات اندیس برای کاهش نیاز به فضا استفاده کرد.

محققان مختلف سعی کرده‌اند نقطه تقاطع را پیدا کنند، جایی که الگوریتم استراسن سریع‌تر از روش معمولی $\Theta(n^3)$ time-
اجرا می‌شود. پاسخ‌ها متفاوت است.

۱. پیدا کردن یک حدس خوب برای پیچیدگی زمانی
  ۲. گام استقراء: از استقراء برای یافتن ثوابت و نشان دادن کارایی جواب استفاده کنید.
- ممکن است این روش جایگزینی برای ایجاد کران بالا ($O\text{-bound}$) یا کران پایین ($\Omega\text{-bound}$) استفاده می‌شود.

گام نخست: پیدا کردن یک حدس مناسب

چند راه رایج برای پیدا کردن یک حدس خوب وجود دارد:

روش تکرار (Iteration Method)

- این شبیه درخت بازگشتی است، اما جبری‌تر است.
- ما معادله را باز می‌کنیم (جایگذاری می‌کنیم) و آن را بارها و بارها تکرار می‌کنیم تا یک الگو پیدا شود.

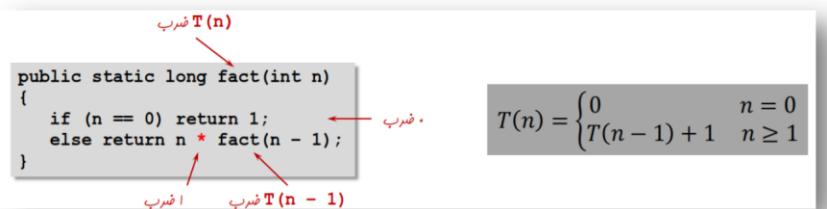
روش درخت بازگشتی (Recursion Tree)

- این یک روش بصری عالی است. ما ساختار بازگشتی را به شکل یک درخت رسم می‌کنیم و هزینه‌ی هر سطح را محاسبه می‌کنیم.
- با جمع زدن هزینه‌های تمام سطوح، یک فرم کلی برای $T(n)$ به دست می‌آوریم که همان حدس ما می‌شود.

استفاده از قضیه اصلی (Master Theorem)

- قضیه اصلی (Master Theorem) یک ابزار بسیار قدرتمند است که پاسخ را مستقیماً برای دسته‌ی بزرگی از معادلات بازگشتی (به شکل $T(n) = aT(n/b) + f(n)$ به می‌دهد).
- در عمل، خیلی‌ها اول با قضیه اصلی جواب را پیدا می‌کنند و سپس اگر نیاز به اثبات رسمی باشد، از روش جایگذاری (و استقراء) برای اثبات همان جواب استفاده می‌کنند.

مثال: الگوریتم فاکتوریل

$$T(n) = \begin{cases} 0 & n = 0 \\ T(n - 1) + 1 & n \geq 1 \end{cases}$$

حدس

$$T(1) = T(0) + 1 = 0 + 1 = 1$$

$$T(2) = T(1) + 1 = 1 + 1 = 2$$

$$T(3) = T(2) + 1 = 2 + 1 = 3$$

$$T(4) = T(3) + 1 = 3 + 1 = 4$$

...

$$\mathbf{T(n) = n}$$

مثال:

$$T(n) = \begin{cases} 1 & n = 1 \\ 2T(n - 1) + 1 & n > 1 \end{cases}$$

حدس

$$T(2) = 2T(1) + 1 = 2 + 1 = 3$$

$$T(3) = 2T(2) + 1 = 6 + 1 = 7$$

$$T(4) = 2T(3) + 1 = 14 + 1 = 15$$

$$T(5) = 2T(4) + 1 = 30 + 1 = 31$$

...

$$T(n) = 2^n - 1$$

مثال:

$$T(n) = \begin{cases} 0 & n = 1 \\ 2T(n/2) + n - 1 & n > 1, n = 2^k \end{cases}$$

حدس

جواب با استفاده از چند جمله‌ی اولیه

$$T(2) = 2T(1) + 1 = 0 + 1 = 1$$

$$T(4) = 2T(2) + 3 = 2 + 3 = 5$$

$$T(8) = 2T(4) + 7 = 10 + 7 = 17$$

$$T(16) = 2T(8) + 15 = 34 + 15 = 49$$

...

$$T(n) = ?$$

حدس

هر سر راه حل همیشه
اهمان پذیر نیست!

حدس زدن به کمک جایگذاری مکرر

مثال: ما می خواهیم جواب $T(n) = 2T(n/2) + cn$ را با جایگذاری مکرر بدست آوریم.

گام ۱: معادله اصلی

ما با این معادله شروع می کنیم:

$$T(n) = 2T(n/2) + cn$$

گام ۲: باز کردن (جایگذاری $(T(n/2)$)

حالا، ما باید عبارت $T(n/2)$ را پیدا کنیم. برای این کار، کافی است در معادله اصلی، هر n را با $n/2$ جایگزین کنیم:

$$T(n/2) = 2T(n/4) + c(n/2)$$

حالا این عبارت جدید را در معادله اصلی (گام ۱) جایگذاری می کنیم:

$$T(n) = 2[2T(n/4) + c(n/2)] + cn$$

$$T(n) = 4T(n/4) + cn + cn$$

$$T(n) = 4T(n/4) + 2cn$$

گام ۳: باز کردن (جایگذاری $(T(n/4)$)

باید یک بار دیگر این کار را تکرار کنیم. این بار $T(n/4)$ را پیدا می کنیم:

$$T(n/4) = 2T(n/8) + c(n/4)$$

و آن را در نتیجه‌ی گام ۲ (یعنی $T(n) = 4T(n/4) + 2cn$) جایگذاری می کنیم:

$$T(n) = 4[2T(n/8) + c(n/4)] + 2cn$$

$$T(n) = 8T(n/8) + cn + 2cn$$

$$T(n) = 8T(n/8) + 3cn$$

گام ۴: پیدا کردن الگو

باید نتایجی را که به دست آوردیم کنار هم بگذاریم:

• بعد از ۱ بار باز کردن: $T(n) = 2^1T(n/2^1) + 1cn$

• بعد از ۲ بار باز کردن: $T(n) = 2^2T(n/2^2) + 2cn$

• بعد از ۳ بار باز کردن: $T(n) = 2^3T(n/2^3) + 3cn$

$$T(n) = 2^i T(n/2^i) + icn$$

گام ۵: رسیدن به پایه (Base Case)

اين فرآيند باز کردن و تکرار تا ايد ادامه پيدا نمی‌کند. در نهايىت، ما به "شريطي پایه" (Base Case) مى‌رسيم. در روابط بازگشتى، ما معمولاً فرض مى‌کنیم که اين تکرار زمانى متوقف مى‌شود که اندازه ورودى به ۱ برسد (يعنى $T(1)$).

ما مى‌دانیم که $T(1)$ يك هر يمه ثابت است (مثلاً $T(1) = d$) با $T(1) = 1$.

حالا سوال كليدي اين است: چند بار باید اين فرآيند را تکرار کنیم (يعنى n باید چقدر باشد) تا $n/2^i$ برابر با ۱ شود؟

به عبارت دیگر، در معادله $n/2^i = 1$ ، مقدار n بر حسب i چه مى‌شود؟

$$n/2^i = 1$$

اگر دو طرف تساوي را در 2^i ضرب کنیم، به اين مى‌رسیم:

$$n = 2^i$$

اين معادله دقیقاً تعريف لگاریتم (در پایه ۲) است. اين معادله مى‌پرسد: «عدد ۲ باید به چه توانی (i) برسد تا برابر با n شود؟»

پاسخ اين سؤال $i = \log_2 n$ (لگاریتم n در پایه ۲) است.

گام ۶: جايگذاري n و پيدا کردن حدس نهايى

حالا که هم الگوی کلى را داريم و هم مقدار n را مى‌دانيم، مى‌توانيم آنها را با هم ترکيب کنیم.

- الگوی کلى: $T(n) = 2^i T(n/2^i) + icn$
- مقدار i : $i = \log_2 n$

بيابيد اين n را در الگوی کلى جايگذاري کنیم:

$$T(n) = 2^{\log_2 n} \cdot T(n/2^{\log_2 n}) + (\log_2 n) \cdot cn$$

اين عبارت به نظر بچيده مى‌آيد، اما مى‌توانيم آن را بسیار ساده کنیم.

دو بخش كليدي در اين عبارت وجود دارد که باید آنها را ساده کنیم:

$$2^{\log_2 n} \cdot 1$$

$$T(n/2^{\log_2 n}) \cdot 2$$

گام ۷: ساده‌سازى حدس

ما به اين رابطه رسیده بودیم:

$$T(n) = 2^{\log_2 n} \cdot T(n/2^{\log_2 n}) + (\log_2 n) \cdot cn$$

۱. ساده‌سازى توان لگاریتمی: طبق تعريف لگاریتم (قاعده قاعده)، $(b)^{\log_b x} = x$

$$2^{\log_2 n} = n$$

-

- پس بخش اول عبارت مى‌شود: $n \cdot T(\dots)$

۲. ساده‌سازی آرگومان T : با نتیجه به نتیجه بالا، آرگومان T به شکل زیر ساده می‌شود:

$$T(n/2^{\log_2 n}) = T(n/n) = T(1)$$

شرط پایه است و ما فرض می‌کنیم که هزینه ثابت دارد. فرض کنیم $d \leq 4$ (که ثابت است).

۳. ترکیب نهایی: حالا تمام اجزا را کنار هم می‌گذاریم:

$$T(n) = (n) \cdot T(1) + (\log_2 n) \cdot cn$$

$$T(n) = n \cdot d + cn \log_2 n$$

(The Good Guess)

در نهایت، از آنجایی که در تحلیل مجانبی، ثابت‌ها (مثل d و c) و جملات بارشده کنتر را نادیده می‌گیریم، حدس خوب ما عبارت است از:

$$T(n) = O(n \log n)$$

جایگذاری مکرر

$$T(n) = \begin{cases} 0 & n = 0 \\ T(n-1) + 1 & n \geq 1 \end{cases}$$

$\begin{aligned} T(n) &= T(n - 1) + 1 \\ &= T(n - 2) + 1 + 1 = T(n - 2) + 2 \\ &= T(n - 3) + 1 + 2 = T(n - 3) + 3 \\ &= T(n - 4) + 1 + 3 = T(n - 4) + 4 \\ &\quad \dots \\ &= \textcolor{red}{T(n - i) + i} \end{aligned}$	$\begin{aligned} T(n - i) &= T(0) \implies n - i = 0 \\ &\implies \textcolor{red}{i = n} \\ T(n) &= T(n - n) + n \\ &= T(0) + n \\ &= 0 + n \\ &= n \end{aligned}$
--	--

$$T(n) = \begin{cases} 1 & n = 1 \\ T(n/2) + 1 & n > 1, n = 2^k \end{cases}$$

$\begin{aligned} T(n) &= T(n/2^1) + 1 &= T(n/2^1) + 1 \\ &= T(n/2^2) + 1 + 1 &= T(n/2^2) + 2 \\ &= T(n/2^3) + 1 + 1 + 1 &= T(n/2^3) + 3 \\ &= T(n/2^4) + 1 + 1 + 1 + 1 &= T(n/2^4) + 4 \\ &\quad \dots \\ &= \textcolor{red}{T(n/2^i) + i} \end{aligned}$	$\begin{aligned} T(n/2^i) &= T(1) \implies n/2^i = 1 \\ &\implies \textcolor{red}{i = \lg n} \\ T(n) &= T(1) + \lg n \\ &= 1 + \lg n \end{aligned}$
---	---

$$T(n) = \begin{cases} 1 & n = 1 \\ 2T(n-1) + 1 & n > 1 \end{cases}$$

$$\begin{aligned} T(n) &= 2T(n-1) + 1 &= 2^1T(n-1) + 2^1 - 1 \\ &= 2^1[2T(n-2) + 1] + 1 = 2^2T(n-2) + 2^2 - 1 \\ &= 2^2[2T(n-3) + 1] + 3 = 2^3T(n-3) + 2^3 - 1 \\ &= 2^3[2T(n-4) + 1] + 7 = 2^4T(n-4) + 2^4 - 1 \\ &\quad \dots \\ &= 2^iT(n-i) + 2^i - 1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} T(n-i) &= T(1) \Rightarrow n-i = 1 \\ &\Rightarrow i = n-1 \\ T(n) &= 2^{n-1}T(1) + 2^{n-1} - 1 \\ &= 2 \cdot 2^{n-1} - 1 \\ &= 2^n - 1 \end{aligned}$$

$$T(n) = \begin{cases} 0 & n = 1 \\ 2T(n/2) + n - 1 & n > 1, n = 2^k \end{cases}$$

$$\begin{aligned} T(n) &= 2T(n/2) + n &= 2^1T(n/2^1) + 1 \cdot n \\ &= 2^1[2T(n/2^2) + n/2^1] + n = 2^2T(n/2^2) + 2 \cdot n \\ &= 2^2[2T(n/2^3) + n/2^2] + 2n = 2^3T(n/2^3) + 3 \cdot n \\ &= 2^3[2T(n/2^4) + n/2^3] + 3n = 2^4T(n/2^4) + 4 \cdot n \\ &\quad \dots \\ &= 2^iT(n/2^i) + i \cdot n \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} T(n/2^i) &= T(1) \Rightarrow n/2^i = 1 \\ &\Rightarrow i = \lg n \\ T(n) &= 2^{\lg n}T(1) + n \lg n \\ &= n \cdot 0 + n \lg n \\ &= n \lg n \end{aligned}$$

گام دوم : استفاده از استقراء برای نشان دادن درستی حدس

چرا اصلاً از استقراء استفاده می کنیم؟

ایده اصلی این است:

۱. روابط بازگشتی (Recurrences) (ذاتاً بر اساس مقادیر کوچکتر خود تعریف می شوند. (مثالاً $T(n)$ به $T(n/2)$ یا $T(n-1)$ بستگی دارد.)

۲. اثبات استقرایی (Induction) هم دقیقاً همین ساختار را دارد. ما یک "فرض" می کنیم که ادعای ما برای مقادیر کوچکتر (مثل $n < n_0$) درست است، و سپس از این فرض استفاده می کنیم تا ثابت کنیم ادعای ما برای سایر مقادیر n هم درست است.

این دو (بازگشت و استقراء) مثل قفل و کلید برای هم ساخته شده‌اند.

مثال: می خواهیم یک کران بالا برای رابطه بازگشتی $T(n) = 2T(\lfloor n/2 \rfloor) + \Theta(n)$ پیدا کنیم.

پاسخ:

برای داشتن یک حدس خوب با کمی دقت متوجه میشویم که شبیه معادله پیچیدگی زمانی مرتب سازی ادغامی بوده و تنها در یک تابع کف تفاوت دارد. (این تابع جزء صحیح این اطمینان را می‌دهد که $T(n)$ روی اعداد صحیح تعریف شده است.)

حدس می‌زنیم همان کران بالای مجانبی رابطه بازگشتی مرتب سازی ادغام در اینجا هم درست باشد:

$$T(n) = O(n \lg n)$$

پس می خواهیم نشان دهیم که برای $n \geq n_0$ رابطه

$$T(n) \leq cn \lg n$$

برقرار است و ثابت‌های $c, n_0 > 0$ را پیدا کنیم. برای پیدا کردن این ثابت‌ها از استقراء استفاده خواهیم کرد.

استقرای:

با توجه به روش استقراء فرض کنید $T(n) \leq cn \lg n$ برای همه اعداد بزرگتر و مساوی از n_0 و کوچکتر از n برقرار باشد. در این صورت برای $n/2$ که عددی عددی بین n_0 و n است، رابطه برقرار خواهد بود.

اگر $\frac{n}{2}$ عددی عددی بین n_0 و n است بنابراین رابطه برای آن برقرار است. پس می توان گفت برای $n \geq 2n_0$ (یعنی $n/2$ را در رابطه جایگذار می کنیم) خواهیم داشت

$$\lfloor n/2 \rfloor \Rightarrow T(\lfloor n/2 \rfloor) \leq c \lfloor n/2 \rfloor \lg \lfloor n/2 \rfloor$$

حال می توانیم از درستی این عبارت $(T(\lfloor n/2 \rfloor) \leq c \lfloor n/2 \rfloor \lg \lfloor n/2 \rfloor)$ ، درستی عبارت اصلی $(T(n) \leq cn \lg n)$ را برای اعداد بزرگتر و مساوی n را نتیجه بگیریم.

برای این کار رابطه $T(n) = 2T(\lfloor n/2 \rfloor) + \Theta(n)$ را در رابطه بازگشتی $T(\lfloor n/2 \rfloor) \leq c \lfloor n/2 \rfloor \lg \lfloor n/2 \rfloor$ جایگزین کنید:

$$\begin{aligned} T(n) &= 2T(\lfloor n/2 \rfloor) + \Theta(n) \leq 2(c \lfloor n/2 \rfloor \lg \lfloor n/2 \rfloor) + \Theta(n) \\ &\leq 2(c(n/2) \lg(n/2)) + \Theta(n) \\ &= cn \lg(n/2) + \Theta(n) \\ &= cn \lg n - cn \lg 2 + \Theta(n) \\ &= cn \lg n - cn + \Theta(n) \\ &\leq cn \lg n. \end{aligned}$$

آخرین گام اگر c, n_0 به اندازه کافی بزرگ باشند که برای $cn \cdot n \geq 2n_0$ بر جمله $\Theta(n)$ غالب باشد، برقرار است.

$n \geq 2 \Rightarrow T(n) = O(n \lg n)$ برای همه $T(n) \leq cn \lg n$ جمع‌بندی داریم

ساختن یک حدس خوب

هیچ روش کلی برای حدس خوب زدن وجود ندارد. تجربه کمک می‌کند. همچنین می‌توان درخت بازگشت را رسم کرد.

اگر رابطه بازگشتی شبیه رابطه‌ای باشد که قبلاً دیده‌اید، سعی کنید جوابی مشابه حدس بزنید. مثال:

$$T(n) = 2T(n/2 + 17) + \Theta(n)$$

این رابطه بازگشتی، بسیار شبیه رابطه بازگشتی مرتب‌سازی ادغام $(n) = 2T(n/2) + \Theta(n)$ است به جز عدد ۱۷ اضافه شده است. وقتی n بزرگ است، تفاوت بین $n/2 + 17$ و $n/2$ کوچک است، چون هر دو n را تقریباً نصف می‌کنند. حدس بزنید که جواب رابطه بازگشتی مرتب‌سازی ادغام $T(n) = O(n \lg n)$ کار می‌کند.

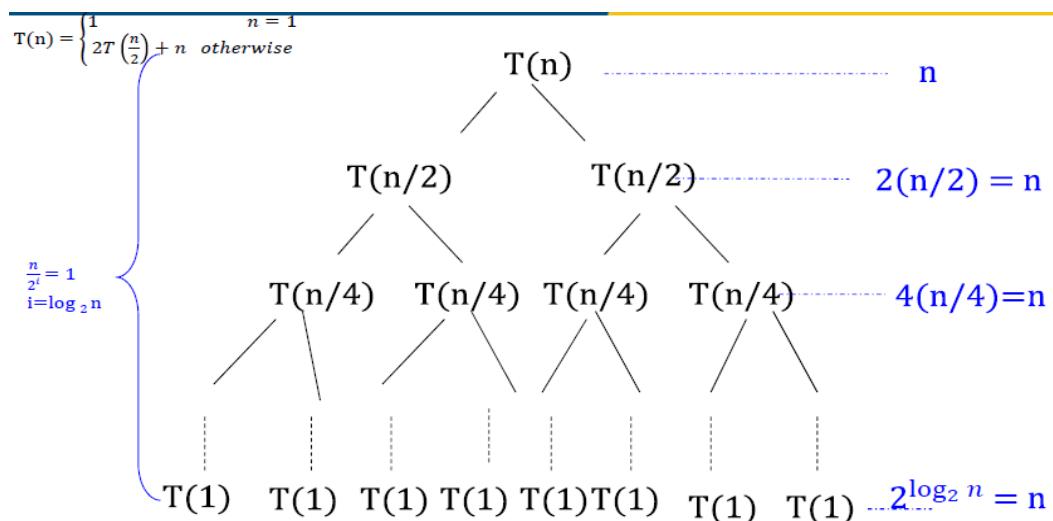
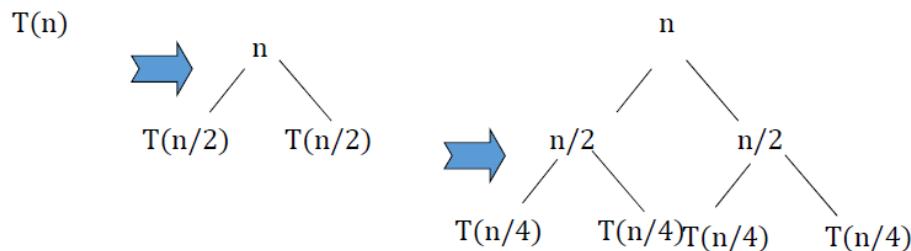
درخت‌های بازگشت (Recursion Tree)

برای تولید حدس می‌توانیم از درخت بازگشت استفاده کنیم. سپس با روش جایگزینی درستی حدس را تأیید کنید.

در این روش از یک درخت برای بدست آوردن جواب رابطه بازگشتی استفاده می‌شود که در آن هر گره نشانده‌نده یکی از جمله هاست و برای بدست آوردن جواب، مقدار تمام سطح‌های درخت با یکدیگر جمع می‌شوند.

: مثال

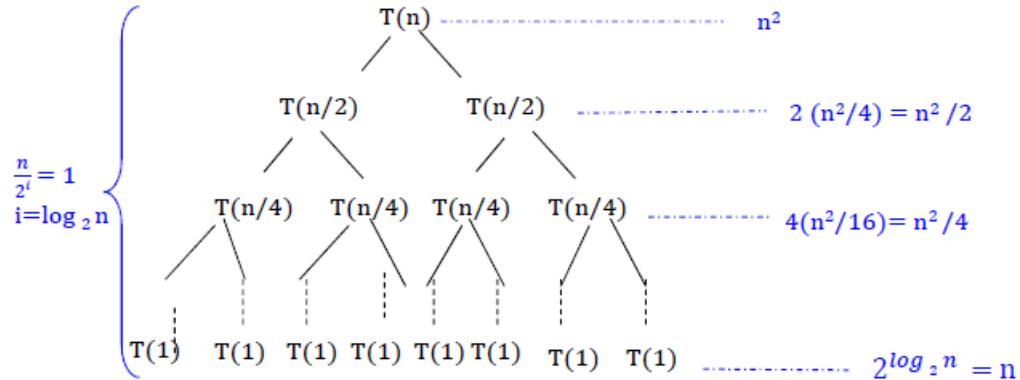
$$T(n) = \begin{cases} 1 & n = 1 \\ 2T\left(\frac{n}{2}\right) + n & \text{otherwise} \end{cases}$$

$$\Theta(n * \log_2 n)$$

مثال

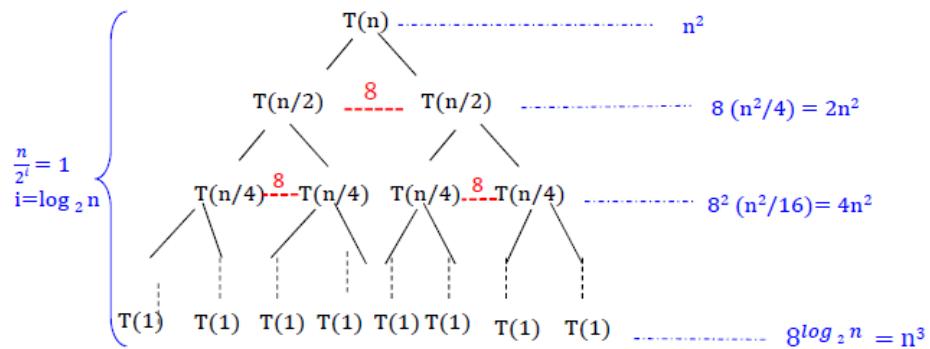
$$T(n) = 2T\left(\frac{n}{2}\right) + n^2 \quad T(1) = 1$$

$$\begin{aligned}
 & (n^2 + n^2/2 + n^2/4 + \dots + n^2/2^{\log_2 n - 1}) + n \\
 & \Rightarrow (1 + 1/2 + 1/4 + \dots + 1/2^{\log_2 n - 1})n^2 + n \\
 & \Rightarrow \left(\frac{1}{1-\frac{1}{2}}\right)n^2 + n \quad \Rightarrow \quad \Theta(n^2)
 \end{aligned}$$

مثال:

$$T(n) = 8T\left(\frac{n}{2}\right) + n^2 \quad T(1) = 1$$

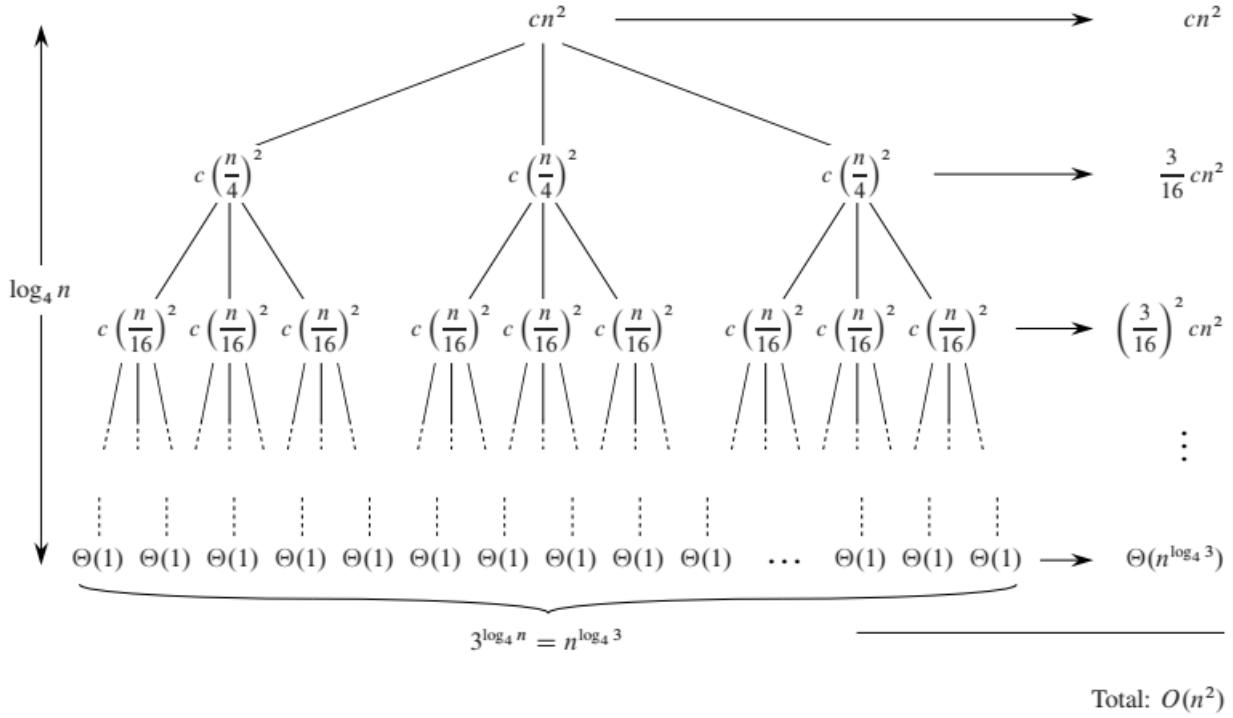

$$\begin{aligned}
 & (n^2 + 2n^2 + 4n^2 + \dots + 2^{\log_2 n - 1}n^2) + n^3 \\
 & \Rightarrow (1 + 2 + 4 + \dots + 2^{\log_2 n - 1})n^2 + n^3 \\
 & \Rightarrow \left(\frac{1-2^{\log_2 n}}{1-2}\right)n^2 + n^3 \quad \Rightarrow \quad \Theta(n^3)
 \end{aligned}$$

مثال

$$T(n) = 3T(n/4) + \Theta(n^2)$$

درخت بازگشت را برای $T(n) = 3T(n/4) + cn^2$ رسم کنید:

Total: $O(n^2)$

برای سادگی، فرض کنید n توانی از ۴ است و حالت پایه $T(1) = \Theta(1)$ است.

اندازه زیرمسئله برای گره‌ها در عمق i برابر است با $n/4^i$

همچنین وقتی که به حالت پایه می‌رسیم

$$n/4^i = 1 \Rightarrow n = 4^i \Rightarrow i = \log_4 n$$

هر سطح ۳ برابر گره‌های سطح بالاتر دارد، بنابراین عمق i دارای 3^i گره است. هر گره داخلی در عمق i هزینه

$$c(n/4^i)^2 \Rightarrow$$

در نتیجه هزینه کل در عمق i (به جز برگ‌ها) برابر است با $(3/16)^i cn^2$

پایین‌ترین سطح دارای عمق

$$\log_4 n \Rightarrow$$

در نتیجه تعداد برگ‌ها برابر است با

$$3^{\log_4 n} = n^{\log_4 3}$$

چون هر برگ (1) مشارکت می‌کند، هزینه کل برگ‌ها $\Theta(n^{\log_4 3})$ است.

هزینه‌ها را در تمام سطوح جمع کنید تا هزینه کل درخت مشخص شود:

$$\begin{aligned} T(n) &= \sum_{i=0}^{\log_4 n} \left(\frac{3}{16}\right)^i cn^2 + \Theta(n^{\log_4 3}) \\ &< \sum_{i=0}^{\infty} \left(\frac{3}{16}\right)^i cn^2 + \Theta(n^{\log_4 3}) \\ &= \frac{1}{1 - (3/16)} cn^2 + \Theta(n^{\log_4 3}) \\ &= \frac{16}{13} cn^2 + \Theta(n^{\log_4 3}) \\ &= O(n^2). \end{aligned}$$

ضرایب cn^2 یک سری هندسی نزولی تشکیل می‌دهند. آن را با یک سری نامتناهی محدود کنید، و کران $13/16$ روی ضرایب به دست آورید.

در ادامه از روش جایگزینی برای تأیید کران بالای $O(n^2)$ برای رابطه بازگشتی اشاره شده، استفاده کنید. نشان دهید که برای

$$T(n) \leq dn^2 \quad d > 0$$

$$\begin{aligned} T(n) &\leq 3T(n/4) + cn^2 \\ &\leq 3d(n/4)^2 + cn^2 \\ &= \frac{3}{16} dn^2 + cn^2 \\ &\leq dn^2, \end{aligned}$$

با انتخاب

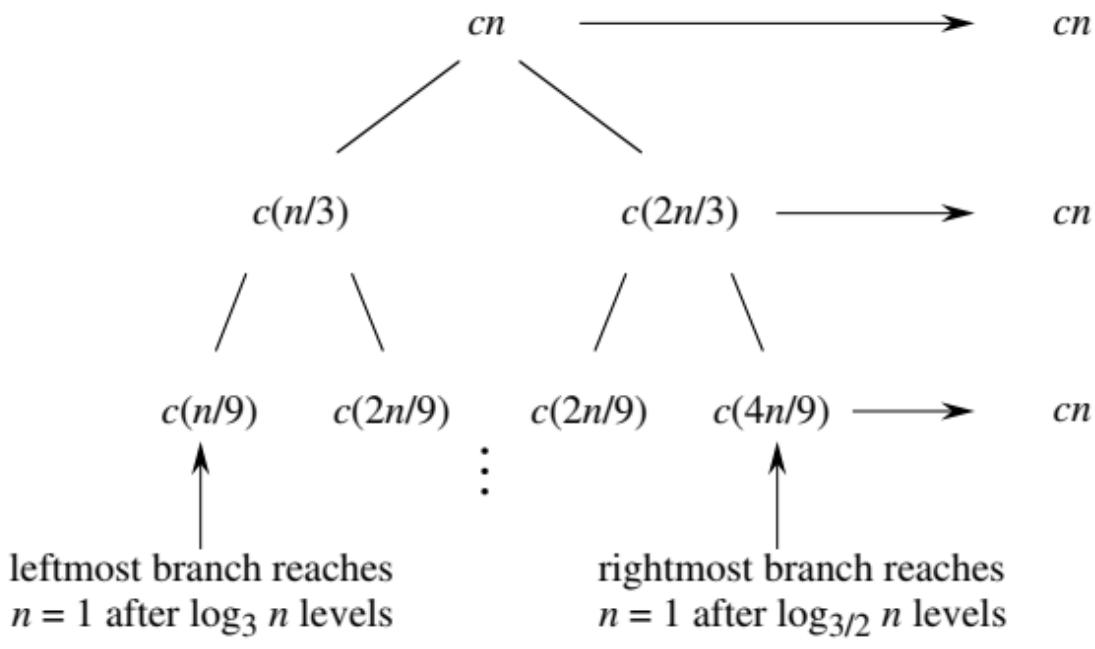
$$d \geq (16/13)c$$

مثال نامنظم

$$T(n) = T(n/3) + T(2n/3) + \Theta(n)$$

برای کران بالا، باید نشان دهیم که $T(n) \leq T(n/3) + T(2n/3) + cn$ برای کران پایین، $T(n) \geq T(n/3) + cn$

با جمع زدن در هر سطح، درخت بازگشت هزینه هر سطح از بازگشت را نشان می دهد (منهای هزینه های فراخوانی بازگشتی، که در زیردرخت ها ظاهر می شوند):

- سمت چپ ترین شاخه درخت کوچکترین زیر مسئله است و زودتر یک می شود بنابراین آن را برای حد پایین و شمت راست ترین شاخه بزرگترین زیر مسئله است و دیرتر از همه به اندازه یک می رسد به عبارت دیگر رشد بیشتری را به همراه دارد پس برای حد بالا در نظر گرفته شود
- سمت چپ ترین شاخه پس از $\log_3 n$ سطح کامل به $n=1$ می رسد. همچنین سمت راست ترین شاخه پس از $\log_{3/2} n$ به $n=1$ خواهد رسید.
- هزینه هر سطح cn است
- حدس کران پایین: $d n \log_3 n = \Omega(n \lg n)$ برای مقداری ثابت مثبت d
- حدس کران بالا: $d n \log_{3/2} n = O(n \lg n)$ برای مقداری ثابت مثبت d
- سپس با جایگزینی اثبات کنید.

کران بالا:

$$T(n) \leq dnlgn \text{ : حدس:}$$

جایگزینی:

$$\begin{aligned}
T(n) &\leq T(n/3) + T(2n/3) + cn \\
&\leq d(n/3)\lg(n/3) + d(2n/3)\lg(2n/3) + cn \\
&= (d(n/3)\lg n - d(n/3)\lg 3) + (d(2n/3)\lg n - d(2n/3)\lg(3/2)) + cn \\
&= dnlgn - d((n/3)\lg 3 + (2n/3)\lg(3/2)) + cn \\
&= dnlgn - d((n/3)\lg 3 + (2n/3)\lg 3 - (2n/3)\lg 2) + cn \\
&= dnlgn - dn(\lg 3 - 2/3) + cn \\
&\leq dnlgn \quad \text{if } -dn(\lg 3 - 2/3) + cn \leq 0, \quad d \geq \frac{c}{\lg 3 - 2/3}.
\end{aligned}$$

,Therefore

$$T(n) = O(nlgn)$$

کران پایین:

$$T(n) \geq dnlgn \text{ : حدس:}$$

جایگزینی: همانند کران بالا، اما با جایگزینی $\leq$ با $\geq$ در نهایت نیاز داریم نشان دهیم که

در نتیجه

$$T(n) = \Omega(nlgn).$$

در حالی که $T(n) = \Omega(nlgn)$ و $T(n) = O(nlgn)$ در پس می‌توان نتیجه گرفت

$$T(n) = \Theta(nlgn)$$

قضیه اصلی یا روش اصلی (Master Theorem)

- اگر تابع بازگشتی $T(n) = aT\left(\frac{n}{b}\right) + f(n)$ را داشته باشیم که دارای دو شرط $a \geq 1$ و $b > 1$ باشد، آنگاه جواب کلی معادله در ۳ حالت زیر بدست می‌آید:
  - اگر $f(n) = O(n^{\log_b a - \epsilon})$ باشد آنگاه جواب به صورت مقابل خواهد بود: $T(n) = \theta(n^{\log_b a})$
  - اگر $f(n) = \Omega(n^{\log_b a + \epsilon})$ باشد آنگاه اگر $af\left(\frac{n}{b}\right) \leq cf(n)$ برای های n به اندازه کافی بزرگ خواهیم داشت: $T(n) = \theta(f(n))$
  - اگر $f(n) = \theta(n^{\log_b a} \lg n)$ باشد آنگاه: $T(n) = \theta(n^{\log_b a} \lg n)$

مثال:

$$T(n) = 3T\left(\frac{n}{4}\right) + n \lg n$$

$\xrightarrow{a = 3, b = 4}$ $\xrightarrow{n \lg n > n^{\log_4 3}}$ $T(n) = \theta(f(n))$

$\xrightarrow{f(n) = n \lg n}$ $T(n) = \theta(n \lg n)$

مثال:

$$T(n) = 9T\left(\frac{n}{3}\right) + n$$

$\xrightarrow{a = 9, b = 3}$ $\xrightarrow{n^2 > n}$ $T(n) = \theta(n^{\log_b a})$

$\xrightarrow{f(n) = n}$ $T(n) = \theta(n^2)$

مثال:

$$T(n) = T\left(\frac{2n}{3}\right) + 1$$

$\xrightarrow{n^{\log_b a} \Rightarrow n^{\log_{3/2} 1}}$ $\xrightarrow{1 = 1}$ $T(n) = \theta(n^{\log_b a} \lg n)$

$\xrightarrow{f(n) = 1}$ $T(n) = \theta(\lg n)$

$$T(n) = aT\left(\frac{n}{b}\right) + \Theta(n^c) \quad (a > 0, b > 1) \quad \Rightarrow \quad T(n) \in \begin{cases} \Theta(n^{\log_b a}) & \log_b a > c \\ \Theta(n^c \lg n) & \log_b a = c \\ \Theta(n^c) & \log_b a < c \end{cases}$$

$$T(n) = 4T(n/2) + \Theta(n^1) \stackrel{(1)}{\Rightarrow} T(n) \in \Theta(n^2) \quad (a = 4, b = 2, c = 1) \Rightarrow \log_b a > c$$

$$T(n) = 4T(n/2) + \Theta(n^2) \stackrel{(2)}{\Rightarrow} T(n) \in \Theta(n^2 \lg n) \quad (a = 4, b = 2, c = 2) \Rightarrow \log_b a = c$$

$$T(n) = 4T(n/2) + \Theta(n^3) \stackrel{(3)}{\Rightarrow} T(n) \in \Theta(n^3) \quad (a = 4, b = 2, c = 3) \Rightarrow \log_b a < c$$